

ARCHIVE

TALATEU (INTRODUCTION)

Makatu'unga he Lao ki he Mo'ui Lelei moe Malu 'a e Ngaue'anga (Health and Safety in Employment Act 1992) 'oku h ai e ngaahi fatongia fakalao 'o e Ngaahi Kautaha Ng ue'anga ma 'au tokotaha ng ue. 'I he taimi tatau, 'oku ne toe 'omai foki mo ho ngaahi fatongia fakalao, keke tokanga 'i he Ng ue'anga, pea fakapapau'i foki koe ngaue 'oku ke fai 'oku 'ikai ke uesia ai ha taha kehe.

Koe ki'i tohi fakamatala ni, 'oku fakahinohino ai e ngaahi me'a keke 'amanaki ki ai mei ho'o Ng ue'anga, pea moe ngaahi me'a 'oku fiema'u keke fai.

NGAAHI FATONGIA 'O E TOKOTAHA NG UE 'I HE NG UE'ANGA (EMPLOYEE RESPONSIBILITIES)

Kuopau keke matu'aki tokanga'i 'a ho'o malu pea moe malu 'a e kakai kehe 'aki:

- Ng ue'aki e ngaahi me'ang ue ta'ofi fakatu'utamaki (protective equipment and devices).
- Muimui 'i e ngaahi fakahinohino
- Fakapapau'i ko ho'o me'a 'oku fai 'oku 'ikai ke fakatu'utamaki p 'e fakatu'utamaki ki ha taha kehe.

Keke toe malu ange ai, lipooti e fakatu'utamaki kotoa p, tatau ai p, p 'oku lahi p 'ikai, ki ho'omou Ngaue'anga.

NGAAHI FATONGIA 'O E NGUE'ANGA (EMPLOYER RESPONSIBILITIES)

Ngaahi faka'ilonga mo hono pule'i e ngaahi me'a fakatu'utamaki (Hazard Identification and Control)

Kuopau ke faka'ilonga'i e ho'omou Kautaha Ng ue'anga 'a e ngaahi me'a kotoa p, 'oku fakatu'utamaki 'i 'api ng ue pea kuopau kenau fakapapau'i mo fokotu'utu'u ha ngaahi founga ng ue ke tauhi ma'u 'aki e ngaahi me'a ni ke 'oua e tupu mei ai ha lavea p puke ha taha 'o e kau ng ue. Ko ha me'a fakatu'utamaki, 'oku uHINGA ia ki ha fa'ahinga me'a p 'e tupu mei ai ha lavea p puke.

ARCHIVE

'I he ngaahi me'a 'oku fakatu'utamaki, kuopau ke fakapapau'i e homou Kautaha Ng ue'anga 'a e ngaahi me'a 'oku toe fakatu'utamaki ange. 'Oku uHINGA 'eni ki ha me'a 'oku ngalingali e lavea lahi mei ai ha taha pe 'e toe fakatu'utamaki ange. 'Oku h kotoa 'i he Lao e ngaahi lavea moe ngaahi m haki 'oku fakatu'utamaki ange. Ko hono

FOKI MO'UI MAI 'A EFIAFI

'OKU MAHU'INGA HO'O MO'UI

KO HA FAKATATA: LONGOA'A 'I HE NG UE'ANGA

(An Example: Noise in the Work Place)

Ko ha fakat t 'a hono ng ue'aki e ngaahi 'sitepu fakapotopoto', te tau ng ue'aki heni e 'longoa'a, koe me'a ia 'oku fakatu'ut maki m kehe ange.

1. **Ta'ofi** e longoa'a he 'oku ne fakatupu e maumau lahi. Ka 'ikai ke lava eni, kuopau ke muimui ho Ng ue'anga 'i ha 'ngaahi sitepu fakapotopoto' ke:

2. **Fakamavahe'i** e longoa'a mei a koe. Ka 'ikai lava eni, kuopau ke muimui ho Ng ue'anga 'i ha ngaahi sitepu fakapotopoto' ke;

3. **Fakasi'isi'i** 'aki e ngaahi nunu'a 'o e longoa'a, h nge ko hono:

- Fakapapau'i 'oku ke ng ue'aki e ngaahi naunau malu'i (me'a malu'i fanongo):
- Tokanga'i e feitu'u ngaue'anga ke vakai'i e tu'unga ma'olunga 'o e longoa'a (sivi'i e le'o lahi 'o e longoa'a)
- Makatu'unga 'i ho'o loto lelei ki ai, sivi mo'ui lelei tupu mei he longoa'a (sivi fanongo)

Lolotonga 'a hono fai e me'a ni, kuopau ke 'oatu ha faingamalie kiate koe, keke kau 'i hano fa'u ha ngaahi me'a ke faka'ilonga'i 'aki e me'a fakatu'utamaki ni pea/pe mo ha founga ngaue ke muimui ai 'oka hoko e fakatu'utamaki ni.

ARCHIVE

fakapapau'i p 'a fa'ahinga me'a 'oku toe fakatu'utamaki ange, kuopau ke muimui homou Kautaha Ng ue'anga 'i ha ngaahi sitepu fakapotopoto ke ta'ofi, fakamavahe'i pe fakasi'isi'i ai e fakatu'utamaki ni.

'Oatu ha Ngaahi Fakamatala Fakaikiiki (Providing Information)

Ko e taha e fatongia 'a ho'o Kautaha Ng ue'anga, ko hono 'oatu kiate koe 'a e ngaahi fakamatala kotoa p 'i ha founga teke mahino'i lelei ai, fekau'aki:

- Mo hono fakah kotoa atu e ngaahi me'a fakatu'utamaki e ngalingali teke fetaulaki mo ia:
- Fakapapau'i atu e ngaahi me'a fakatu'utamaki e ngalingali tupu mei ha'o ng ue,
- Ngaahi sitepu pe founga 'e lava ai ke 'oua na'a lavea pe puke mei he ngaahi me'a fakatu'utamaki,
- Me'a 'e fai 'oka hoko ha fakatu'utamaki,
- Mo e feitu'u 'oku 'i ai e ngaahi vala malu'i, naunau, me'a ng ue moe ngaahi naunau kehe ke taofi 'aki ha fakatu'utamaki.

'Ako'i mo hono Tokanga'i (Training and Supervision)

Kuopau ke fakapapau'i e ho'o Kautaha Ng ue, 'oku ke ma'u 'a e 'ilo fe'unga fekau'aki moe ng ue 'oku ke fai. Kuopau foki ke toe fakapapau'i e ho'o Kautaha Ng ue kuo 'ako'i koe ki hono ng ue lelei mo malu'i 'aki e ngaahi 'akau, ngaahi koloa (substances,) vala malu'i moe me'a ng ue teke ng ue'aki 'i ho'o ng ue.

Lipooti 'o e Ngaahi Fakatu'utamaki (Reporting Accidents)

Ka hoko ha lavea lahi kia koe, kuopau ke fakafetu'utaki ho'o Kautaha Ng ue ki he OSH kimu'a pea toki fakama'a pe fakamaau e feitu'u na'e hoko ai e fakatu'ut maki, telia na'a uesia e feitu'u ni. 'Oku toe fiema'u foki ke hiki mo lekooti 'e ho'o Kautaha Ng ue e ngaahi fakatu'ut maki kotoa pe 'i ha tohi l sisita fakatu'utamaki (accident register,) fakatoto'lo'i hono ngaahi tupu'anga, pea fokotu'u mo ha ngaahi founga ke taofi 'aki ha toe hoko e ngaahi fakatu'ut maki.

KO 'EMAU NGAUE (OUR SERVICE TO YOU)

'Oku 'i heni 'a e OSH ke tokoni 'i e ngaahi ngau'eanga mo 'enau kau ng ue ke toe malu ange 'a e ngaue'anga, 'i hano 'oatu ha ngaahi fakam tala, fale'i, 'ako'i mo fakapapau 'i 'e muimui pau e Kautaha Ngaue'anga ki ai.

Ko homau fatongia ke fakapapau 'i 'oku ngau'eaki 'a e kotoa e ngaahi fiema'u 'a e lao HSE. Ko 'emau kau ngaue 'oku nau 'at ke tokoni 'i koe, 'o kau ai 'a e kau neesi ke tokoni fekau'aki mo e mo'ui lelei 'i he ngaue'anga (occupational health nurse), kau toket, kau fakatōtolo saienisi (scientist), kau ng ue ki hono ta'ofi e ngaahi fakatu'utamaki 'i he ngaue'anga (accident prevention consultants, kau 'ofisa fakamatala (information support officers) pea moe kau 'inisip kita ki he mo'ui lelei moe malu 'a e ngaue'anga (health and safety inspectors.)

KO E ME'A KEKE FAI (WHAT YOU SHOULD DO)

Ka 'i ha fa'ahinga 'uhinga pe, 'oku ke p h ai 'oku 'ikai ke halu mo fe'unga ki he mo'ui, ho 'api ngaue, muimui 'i he ngaahi sitepu ko eni.

- Tala ki ho'o supavaisa fekau'aki moe palopalema. Ka 'oku ke 'ilo'i ha fa'ahinga me'a ke solova 'aki e palopalema ni, tala ki ho'o supavaisa.
- Kapau e 'ikai ke fai 'e ho'o supavaisa ha me'a ki he palopalema ni, p teke tui 'oku te'eki ai ke solova e palomalema, fakafetu'utaki ki he pule 'a ho'o supavaisa pe ko ho'omou tokotaha fakafofonga mo'ui lelei moe malu 'i he ngaue'anga (health and safety representative), k 'oku 'i ai ha taha pehe.
- K te'eki ai ke solova e palopalema ni, talanoa mo ho'omou fakafōfōnga 'iunioni.
- Kapau 'e kei hokohoko atu ai pe 'a e tu'unga fakatu'utamaki ko eni 'i 'api ng ue, fakafetu'utaki ki he 'ofisi OSH 'i homou feitu'u ke fale'i koe.

Ka toe fiema'u ha ngaahi fakamatala kehe fekau'aki mo ho'o totonu pea moe ngaahi feima'u 'a e Lao ki he Mo'ui Lelei moe Malu 'i he Ngaue'anga 1992 (HSE Act 1992), fakafetu'utaki ki he 'ofisi OSH 'i homou feitu'u.

OSH BRANCH OFFICES

(Addresses and contact details are as at August 1999)

Whangarei

Manaia House
Cnr Rathbone and Dent St.
Ph: (09) 438 0552
Fax: (09) 438 4874

West Auckland

Westgate Business Estate
5 Pinot Lane, Massey
Ph: (09) 833 5651
Fax: (09) 833 5157

Penrose

638 Great South Road
Ph: (09) 525 0268
Fax: (09) 525 0372

Manukau

12 Lambie Drive
Ph: (09) 262 5300
Fax: (09) 262 5301

North Harbour

5 Argus Place, Glenfield
Ph: (09) 443 3460
Fax: (09) 443 4246

Hamilton

93 Collingwood Street
Ph: (07) 838 1381
Fax: (07) 838 0054

Rotorua

1231 Haupapa Street
Ph: (07) 347 9656
Fax: (07) 346 0229

Tauranga

Durham Court
148 Durham Street
Ph: (07) 578 2090
Fax: (07) 577 6396

New Plymouth

97 Gill Street
Ph: (06) 758 0516
Fax: (06) 757 8166

Napier

6 Taradale Road
Ph: (06) 835 7017
Fax: (06) 835 7102

Palmerston North

267 Broadway Ave
Ph: (06) 359 1919
Fax: (06) 359 1431

Wellington

Ballantrae House
192 Willis Street
Ph: (04) 385 7771
Fax: (04) 382 9159

Lower Hutt

Woburn House
40-44 Bloomfield Terrace
Ph: (04) 566 8962
Fax: (04) 566 7363

Christchurch

Crister House
81 Lichfield Street
Ph: (03) 365 2600
or (03) 366 5500
Fax: (03) 365 2616

Nelson

60 Vickerman Street
Ph: (03) 546 8180
Fax: (03) 546 8136

Dunedin

392 Hillside Road
Ph: (03) 455 0855
Fax: (03) 455 6680

Invercargill

70 Victoria Avenue
Ph: (03) 218 2126
Fax: (03) 218 2152

OSH Web Site

Visit our Safety Net web site
<http://www.osh.dol.govt.nz>

Koe ngaahi mea ke ke
llo'i fekau'aki moe lao ki he

Moui lelei moe malu i he
Ngaue'anga (HSE) Act 1992

Health and
Safety in
Employment
Act 1992

Important Note:

All the publications in the OSH Publications Archive contain the best guidance available at the time of publishing. However, you should consider the effect of any changes to the law since then. You should also check that any Standards referred to are still current.